

Helyi tanterv
Természettudomány
5 - 6. évfolyam

Törvényi háttér

5/2020 (01.30.) Korm.rendelet

A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló

110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról

Magyar Közlöny 17.

Az Oktatási Hivatal által javasolt Kerettanterv alapján

Készítette: Molnárné Tóth Erika / Szabóné Nagy Izabella

2020

Célok, fejlesztendő tanulói kulcskompetenciák

A természettudomány tantárgy alapvető szerepet játszik a tudományos és technológiai műveltség kialakításában a természettudományokkal való ismerkedés korai szakaszában. Összekötő szerepet tölt be az alsó tagozatos környezetismeret és a 7. osztálytól diszciplináris keretek között oktatott természettudományos tárgyak (biológia, fizika, földrajz, kémia) között. Ugyanakkor a tantárgynak van egy horizontális vetülete is, hiszen a természettudományi tanulmányok sok esetben építenek a más tantárgyak (főleg a magyar, a matematika és a történelem) keretében megszerzett tudásra, készségekre, kompetenciákra.

A természettudomány tanulási-tanítási folyamatában alapvető szerepe van a tanulók számára releváns problémák, életszerű helyzetek megismerésének, amit a felvetett probléma integrált szemléletű tárgyalásával, a tanulók aktív közreműködésével, egyszerű – akár otthon is elvégezhető – kísérletek tervezésével, végrehajtásával, megfigyelésével és elemzésével érhetünk el. Mindezeket nagyon fontos kiegészíteni terepi tevékenységekkel is, ami nem csupán a természetben történő vizsgálódást jelenti, hanem akár városi környezetben (pl. múzeum, állatkert, park stb.) is megvalósulhat.

A természettudomány tananyaga tehát mindenkire szól, nem csak azokhoz, akik a későbbiekben komolyabban szeretnék természettudományokkal foglalkozni. Szervesen kell, hogy kötődjenek a hétköznapi élethez, és erősen gyakorlatorientáltak. Feltárja a természettudományok társadalmunkban és az egyén életében betöltött szerepét. Nem tartalmaz sok ismeretet és fogalmat, viszont annál több gyakorlati jellegű tevékenységet, megfigyelést, tapasztalást épít be.

A tárgy célja inkább a fogalmi megértés, és nem az információk szigorú megtanítása; valódi problémamegoldást kínál. Előnyben részesíti az életszerű természettudományos problémák csoportmunkában (projekt módszerrel, kutatásalapú tanítással) történő feldolgozását. Megfelelően használja a kísérleteket, a terepi foglalkozásokat, megfigyeléseket, melyeknek mindig világos a célja, és a manuális készségek mellett a fogalmi megértést is fejlesztik. Hangsúlyozza a kísérleti problémamegoldás lépéseit, különös tekintettel a várható eredmény becsülésére (hipotézisalkotásra).

Az ellenőrzés során döntően a megértést, a logikus gondolkodást, és nem a magolás eredményét méri.

A természettudomány tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A természettudomány tanulásának belső motivációs bázisa a természet, az élő és élettelen környezeti jelenségek iránti gyermeki érdeklődés, amelyet a tantárgy tudatos ismeretszerzéssé alakít át. A természettudomány vizsgálati témáit és módszereit a tanuló össze tudja kapcsolni a mindennapi élet kontextusaival, a tudás alkalmazhatósága az önirányító tanulás képességét is erősíti.

A kommunikációs kompetenciák: A természettudomány tantárgy és általában a természettudományok azon képességeket fejlesztik, amelyek révén a tanuló megtanulja világosan, röviden és pontosan kifejezni saját gondolatait, megfigyeléseit és tapasztalatait.

A digitális kompetenciák: A tantárgy által felölelt tudományterületek számos lehetőséget kínálnak a digitális kompetenciák fejlesztésére, hiszen a technológia jól alkalmazható a megismerés, az együttműködés, az információk kritikus értelmezése, az értékelés és alkotás során, illetve a természettudományos gondolkodás tanításakor.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A természettudományok alapvetően gyakorlatorientált, tapasztalatokon alapuló tudományok, ahol a minőségi tulajdonságok mellett a mennyiségi viszonyok vizsgálata is elengedhetetlen. Ugyancsak fontos cél az elemző gondolkodás kialakítása is. Mivel a természettudomány tantárgy alapvetően integráló jellegű, ezért szinte minden témakör fejleszti a tanuló rendszerszintű, komplex gondolkodását. A kísérletek, terepi megfigyelések számos egyedi jelenséget tárnak fel, ezek tanulságainak levonásához az induktív gondolkodás képességét is fejleszteni kell.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: Mivel a természettudomány alapvetően gyakorlatorientált tantárgy, a tudás elsajátításához alkalmazott módszerek között nagyon gyakran szerepel a társakkal együttműködést igénylő csoportmunka, amely során a tanuló felismeri feladatát, szerepét a csoportban, csoporttagként a társakkal együtt végez különböző tevékenységeket, illetve megfelelő készségek birtokában igény szerint csoportvezetői szerepet vállalhat.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A természeti/környezeti nevelési célok eléréséhez az ismeretszerzés mellett 10–12 éves korosztályban kiemelt fontosságú a természetből érkező érzelmi hatások befogadása, amelyek akár egy életre is meghatározhatják a gyerekek természettudományokhoz történő hozzáállását, attitűdjét.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A természettudományos diszciplínák közül szinte mindegyikre jellemző, hogy a nagyon komoly elméleti tudás mögött a társadalmi hasznosulást nagyban segítő, gyakorlati alkalmazásuk is van. Ezt az adottságot remekül ki lehet használni a gazdasági élet szereplőivel, gyárakkal, cégekkel történő együttműködés kialakítására.

5 - 6. évfolyam

Az 5 - 6. osztályos korcsoport sajátosságaiból adódóan a gyerekek többnyire érdeklődéssel fordulnak az élő és élettelen környezet, a természet felé. A természettudomány tanításának legfontosabb célja tehát azoknak a képességeknek, készségeknek, szokásoknak a fejlesztése, amelyeket alsó tagozaton a környezetismeret tantárgy alapozott meg, és amelyek a felsőbb évfolyamokon a természettudományos tárgyak tanulásához szükségesek.

A tanulási folyamat során a későbbi diszciplináris tárgyakat megalapozó ismeretanyag megtanulása mellett az ismeretszerző módszerek elsajátítása, begyakorlása a fő cél.

A megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, rendezés, mérés, kísérletezés módszereit önállóan gyakorolva fejlődik a tanulók megfigyelő-, leíró, azonosító és megkülönböztető képessége, mérési technikája, amelyet az alsó tagozattal ellentétben már tanári segítség nélkül is képesek megvalósítani. Az alapvető mennyiségek mérését a tanulók már alsó tagozaton megbízhatóan elsajátították, 5–6. osztályban ennek elmélyítése és begyakorlása, a mérendő mennyiségek körének kibővítése történik, hiszen a mérés módszerét a későbbiekben minden természettudományos tárgy alkalmazza.

Az időben és térben történő tájékozódás képességének elsajátítása is alapvetően gyakorlati feladatok megoldásával történik (szemléleti térképolvasási képesség, földtörténeti időskála, kémiai reakciók).

A kétéves ciklus során a tanulók megismerik a növények és állatok testfelépítését, jellemző tulajdonságait, a természetben és az ember szempontjából betöltött szerepüket. Tágítva a kört, az életközösségek vizsgálata során megértik az élő és élettelen környezet kölcsönhatásait, a szervezet és az életmód összefüggéseit. Részletesen foglalkoznak az élő és élettelen környezeti elemeket érintő környezet- és természetvédelmi problémákkal, valamint a fenntartható fejlődés témakörével is. Külön témakör foglalkozik az emberi szervezet felépítésével és működésének megismerésével, amelyen belül nagy hangsúlyt kap a testi és lelki egészség megőrzésének és az egészséges életmódnak a kérdésköre.

Külön témakör foglalkozik az élettelen környezet elemeivel, ezek állandóságával és változásaival. Hangsúlyosan jelenik meg a rendszerek törvényszerűségeinek vizsgálata, a felépítés és az alkalmazhatóság összefüggései, az anyag és az energia témaköre. A témakör a természettudományos elgondolások mellett számos esetben a folyamatok olyan társadalmi vetületeire is rávilágít, mint például az energiatakarékosság, ezzel is hangsúlyozva az emberi felelősséget az egészség és a természeti-környezeti rendszerek védelmében.

**Az 5 - 6. évfolyamon a természettudomány tantárgy kerettantervi alapóraszámja:
136 óra (34 hét) + 8 óra projekt óra.**

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Anyagok és tulajdonságaik	12
Mérések, mértékegységek, mérőeszközök	7
Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás	8
Tájékozódás az időben	6
Alapvető térképészeti ismeretek	7
Topográfiai alapismeretek	7
Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek (Az iskola környékének megismerése során, terepi munkában)	7
A növények testfelépítése	10
Az állatok testfelépítése	10
Az erdők életközössége és természeti-környezeti problémái	11
A mezők és a szántóföldek életközössége, természeti-környezeti problémái	9
Vízi és vízparti életközösségek és természeti-környezeti problémái	10
Az emberi szervezet felépítése, működése, a testi-lelki egészség	10
Az energia	6
A Föld külső és belső erői, folyamatai	10
Alapvető légköri jelenségek és folyamatok	6
Összes óraszám:	136
Projekt órák	8

**Az 5. évfolyamon a természettudomány tantárgy alapóraszámja:
68 óra + 4 óra projekt óra (összesen: 72 óra)**

**Természettudomány témakörök
5. osztály**

Témakör neve	óraszám
Anyagok és tulajdonságaik	10
Alapvető térképészeti ismeretek	8
Topográfiai alapismeretek	10
A növények testfelépítése	10
Az állatok testfelépítése	8
Alapvető légköri jelenségek és folyamatok	7
Tájékozódás az időben	7
Mérések, mértékegységek, mérőeszközök	4
Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás	4
Projekt óra	4
Összesen	72

Tematikus egység: témakör	Anyagok és tulajdonságaik	Órakeret 10 óra
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása eredményeként a tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> – korábbi tapasztalatai és megfigyelései révén felismeri a víz különböző tulajdonságait, különböző szempontok alapján rendszerezi a vizek fajtáit; – megfigyeli a különböző halmazállapot-változásokhoz (olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás) kapcsolódó folyamatokat, példákat gyűjt hozzájuk a természetben, a háztartásban és az iparban; – bizonyítja és hétköznapi példákkal alátámasztja a víz fagyásakor történő térfogat-növekedést; – kísérletek során megfigyeli a különböző halmazállapotú anyagok vízben való oldódásának folyamatát; – felismeri az olvadás és az oldódás közötti különbséget kísérleti tapasztalatok alapján; 	

	<ul style="list-style-type: none"> – elsajátítja a tűzveszélyes anyagokkal való bánásmódot, tűz esetén ismeri a szükséges teendőket; – megfigyeli a talaj élő és élettelen alkotóelemeit, tulajdonságait, összehasonlítja különböző típusú talajféleségeket, valamint következtetések révén felismeri a talajnak mint rendszernek a komplexitását; – korábbi tapasztalatai és megfigyelései révén felismeri a levegő egyes tulajdonságait; – vizsgálat révén azonosítja a tipikus lágyszárú és faszárú növények részeit; – megkülönbözteti a hely- és helyzetváltoztatást, és példákat keres ezekre megadott szempontok alapján.
<p>Fejlesztési feladatok és ismeretek</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A közvetlen környezet anyagai – Az élő és élettelen anyag minőségi tulajdonságai – Természetes és mesterséges anyagok tulajdonságai – Természetes és mesterséges anyagok felhasználhatósága – Természetes és mesterséges anyagok környezetre gyakorolt hatásai – A közvetlen környezet anyagainak csoportosítási lehetőségei – Az anyagok különböző halmazállapotai – Halmazállapot-változások – A halmazállapot-változás összefüggése a hőmérséklettel – A víz fagyásakor történő térfogat-növekedés – Halmazállapot-változások a természetben, a háztartásban és az iparban – Az oldódás – Az olvadás és oldódás közti különbség – Tűzveszélyes anyagok – A talaj tulajdonságai, szerepe az élővilág és az ember életében – A talaj szerkezete, fő alkotóelemei – A talaj szennyeződése, pusztulása és védelme – A víz tulajdonságai, megjelenési formái, szerepe az élővilág és az ember életében – A levegő tulajdonságai, összetétele, szerepe az élővilág és az ember életében – Hely- és helyzetváltoztatás
<p>Fogalmak</p>	<p>anyag, halmazállapot, halmazállapot-változás, olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás, oldódás, éghető, éghetetlen, talaj, humusz, talajnedvesség, légnyomás, hőmérséklet, mozgás, helyváltoztatás, helyzetváltoztatás</p>

Javasolt tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> – Vizsgálatok elvégzése a víz különböző halmazállapotú formáival, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban – Különböző halmazállapotú anyagok tulajdonságainak vizsgálata, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban – Poszter vagy kiselőadás készítése a természetben és/vagy a háztartásban könnyen megfigyelhető halmazállapot-változásokról – Egyszerű kísérletek elvégzése vízzel és különböző oldandó anyagokkal az oldódás és az oldhatatlanság megfigyelésére – Egyszerű kísérletek elvégzése a talaj tulajdonságainak (szín, szerkezet, mésztartalom, szervesanyag-tartalom) meghatározására, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése – Vizsgálódás a talajréteg felszínének lepusztulásával kapcsolatban – A levegő jelenlétének kimutatása egyszerű kísérletekkel – Tipikus lágyszárú és faszárú növényi részek vizsgálata nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
-------------------------------	---

Tematikus egység: témakör	Alapvető térképészeti ismeretek	Órakeret 8 óra
Tanulási eredmények	A témakör tanulása eredményeként a tanuló: <ul style="list-style-type: none"> – mágneses kölcsönhatásként értelmezi az iránytű működését; – felismeri a felszínformák ábrázolását a térképen; – megérti a méretarány és az ábrázolás részletessége közötti összefüggéseket; – fő- és mellékégtájak segítségével meghatározza különböző földrajzi objektumok egymáshoz viszonyított helyzetét; – felismeri és használja a térképi jelrendszert és a térképajtákat (domborzati térkép, közigazgatási térkép, autós térkép, turisztatérkép). 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – Térbeli tájékozódás fejlesztése valós környezetben és térképen – Irány meghatározása térképen – A valóság és a térképi ábrázolás összefüggései – A térábrázolás különböző formái – Felszínformák ábrázolása – A térkép jelrendszere – A méretarány és az ábrázolás részletessége közti összefüggés – Térképek ábrázolási és tartalmi különbségei 	

	– A térképek fajtái
Fogalmak	fő- és mellékvilágtáj, térkép, térképi jelrendszer, méretarány, vonalas aránymérték, domborzati térkép, közigazgatási térkép, turisztatérkép, autós térkép
Javasolt tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> – Terepi vagy iskolai környezetben végzett gyakorlatok megoldása iránytűvel – Iránytű készítése – Tájékozódási gyakorlatok iránytű nélkül a természetben – Magyarország nagytájainak bemutatása – Távolságmérési feladatok elvégzése – Különböző objektumok egymáshoz viszonyított helyzetének meghatározása a térképen az égtájak megjelölésével – Kirándulás, túraútvonal tervezése

Tematikus egység: témakör	Topográfiai alapismeretek	Órakeret 10 óra
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása eredményeként a tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri a földrészeket és az óceánokat a különböző méretarányú és ábrázolásmódú térképeken; – felismeri a nevezetes szélességi köröket a térképen; – megfogalmazza Európa és Magyarország tényleges és viszonylagos földrajzi fekvését; – ismeri a főfolyó, a mellékfolyó és a torkolat térképi ábrázolását; – felismeri és megnevezi a legjelentősebb hazai álló- és folyóvizeket; – bejelöli a térképen Budapestet és a saját lakóhelyéhez közeli fontosabb nagyvárosokat és a szomszédos országokat. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – Tájékozódás hazánk domborzati és közigazgatási térképén – Tájékozódás a földgömbön – Földrészek, óceánok – Nevezetes szélességi körök – Tényleges és viszonylagos földrajzi helyzet – Főfolyó, mellékfolyó, torkolat – Legfontosabb hazai álló- és folyóvizek – Budapest, a tanuló lakóhelye és a szomszédos országok bejelölése a térképen 	
Fogalmak	földgömb, Egyenlítő, Ráktérítő, Baktérítő, északi sarkkör, déli sarkkör, Északi-sark, Déli-sark, tényleges földrajzi helyzet, viszonylagos földrajzi helyzet, főfolyó, mellékfolyó, torkolat	

Javasolt tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> – Kontinensek ábrázolása: gömbfelületen, síkban, kontinens puzzle készítése – Földrajzi legek gyűjtése: kontinensek, magasságok, mélységek, folyók, tavak... – Települések és egyéb térképi objektumok helymeghatározása a fokhálózat segítségével – Kiselőadás, poszter készítése a nagy földrajzi felfedezésekről
-------------------------------	--

Tematikus egység: témakör	Növények testfelépítése	Órakeret 10 óra
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása eredményeként a tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri és megnevezi a növények életfeltételeit, életjelenségeit; – összehasonlítja ismert hazai természetű vagy vadon élő növényeket adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás) alapján; – felismeri és megnevezi a növények részeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit; – összehasonlítja ismert hazai természetű vagy vadon élő növények részeit megadott szempontok alapján; – ismert hazai természetű vagy vadon élő növényeket különböző szempontok szerint csoportosítja; – azonosítja a lágy szárú és a fás szárú növények testfelépítése közötti különbségeket. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – A növények életfeltételeinek igazolása – Ismert növények összehasonlítása és csoportosítása megadott szempontok alapján – Növényi részek (gyökér, szár, levél, virágzat, termés) és funkcióik megnevezése – Lágyszárúak és fásszárúak testfelépítése – Növények életciklusainak vizsgálata jellegzetes zöldségeink, gyümölcsféléink példáján – Biológiai védekezés formái a kertekben 	
Fogalmak	életfeltétel, életjelenség, lágy szárú, fás szárú, zöldség, gyümölcs, kultúrnövény	
Javasolt tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> – Egynyári növények egyedfejlődésének megfigyelése – Növények életfeltételeinek vizsgálata 	

	<ul style="list-style-type: none"> – Növényi szervek (gyökér, szár, levél, virág, termés) megfigyelése nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rögzítése rajzban vagy írásban – Terepi körülmények között növények meghatározása növényhatározó, esetleg online alkalmazás segítségével – Kiselőadás tartása a híres magyar zöldség- és gyümölcsfajtákról – Kerti kártevő rovarok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg sztereómikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése – Madárodú, madáretető, madárkalács készítése – Kerti kalendárium, kerti vetésforgó összeállítása
--	---

Tematikus egység: témakör	Állatok testfelépítése	Órakeret 8 óra
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása eredményeként a tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri és megnevezi az állatok életfeltételeit és életjelenségeit; – összehasonlítja ismert hazai házi vagy vadon élő állatokat adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás) alapján; – felismeri és megnevezi az állatok testrészeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit; – az állatokat különböző szempontok szerint csoportosítja; – azonosítja a gerinctelen és a gerinces állatok testfelépítése közötti különbségeket; – mikroszkóp segítségével megfigyel egysejtű élőlényeket 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – Az állatok életfeltételeinek igazolása – Ismert hazai házi vagy vadon élő állatok összehasonlítása és csoportosítása megadott szempontok alapján – Állati testrészek és funkcióik megnevezése – Gerinctelenek és gerincesek testfelépítése – Egysejtű élőlények vizsgálata – Házi és ház körüli vagy vadon élő állatok testfelépítése és mozgásuk kapcsolatának vizsgálata – Házi, ház körüli vagy vadon élő gerincesek és gerinctelen állatok életciklusának vizsgálata 	
Fogalmak	gerinctelen, gerinces, egysejtű, ragadozó, mindenevő, növényevő, háziállat, vadon élő állat	

Javasolt tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> – Állati szervek (pl. csigaház, rovarláb, rovarszárny, madártoll, szőr, köröm stb.) megfigyelése nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban – Terepi körülmények között állatok meghatározása állathatározó, esetleg online alkalmazás segítségével – Állati eredetű anyagok vizsgálata, pl. fehérje, zsírszerű anyagok, szaru, csont – Kiselőadás tartása háziállat választásáról, gondozásáról, neveléséről – Látogatás magyar állatfajtákat bemutató majorban, állatparkban
-------------------------------	---

Tematikus egység: témakör	Alapvető légköri jelenségek és folyamatok	Órakeret 7 óra
Tanulási eredmények	A témakör tanulása eredményeként a tanuló: <ul style="list-style-type: none"> – megnevezi az éghajlat fő elemeit; – jellemzi és összehasonlítja az egyes éghajlati övezeteket (forró, mérsékelt, hideg); – értelmezi az évszakok változását; – értelmezi az időjárás-jelentést; – piktogramok alapján megfogalmazza a várható időjárást. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – Az éghajlat elemei – A forró, a mérsékelt és a hideg éghajlati övezet jellemzése – Időjárás-jelentés – Várható időjárás – Időjárási piktogramok 	
Fogalmak	időjárás, éghajlat, éghajlati övezet, időjárás-jelentés	
Javasolt tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> – Kiselőadás, poszter készítése az egyes éghajlati övek jellegzetességeiről – Időjárás-jelentés készítése piktogramokkal – Számítási feladatok elvégzése valós időjárási, éghajlati adatokkal – Időjárási mérőállomás készítése az iskola udvarán vagy a tanterem ablakában – Időjárás-megfigyelési projekt: mérési feladatok (hőmérséklet, napsütés, szélerősség jellemzése, csapadékmennyiség, csapadékfajta), összevetés az előrejelzéssel, állatok viselkedésének megfigyelése időjárás-változást megelőzően, tapasztalatok rögzítése írásban, grafikonok, rajzok segítségével 	

Tematikus egység: témakör	Tájékozódás az időben	Órakeret 7 óra
----------------------------------	------------------------------	---------------------------

Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása eredményeként a tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> – tervet készít saját időbeosztására vonatkozóan; – megfigyeli a természet ciklikus változásait; – megérti a Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás közötti összefüggéseket; – modellezi a Nap és a Föld helyzetét a különböző napszakokban és évszakokban.
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – Idő és időtartam mérése különböző dimenziójú skálákon – Az idő mértékegységei – Napirend, hetirend tervezése – A Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás összefüggései – A napszakok váltakozása – Az évszakok váltakozása
Fogalmak	idő, napszak, évszak, a Föld forgása, a Föld keringése, tengelyferdeség
Javasolt tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> – Napirend és hetirend készítése – A Föld és a Hold mozgásainak modellezése – A földi időszámítással kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása (helyi idő, zónaidő) – Időszalag készítése a földtörténetre, az emberi történelemre, egy ember életére – Poszter készítése az évszakok jellemzőiről hazánkban és Föld más tájain.

Tematikus egység: témakör	Mérések, mértékegységek, mérőeszközök	Órakeret 4 óra
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása eredményeként a tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> – önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására; – észleli, méri az időjárási elemeket, a mért adatokat rögzíti, ábrázolja; – Magyarországra vonatkozó adatok alapján kiszámítja a napi középhőmérsékletet, a napi és évi közepes hőingást; – leolvassa és értékeli a Magyarországra vonatkozó éghajlati diagramok és éghajlati térképek adatait. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – Az élő és élettelen anyag mérhető jellemzői – Mérési eljárások, mérőeszközök használata – Az időjárási elemek mérése, a mért adatok rögzítése, ábrázolása 	

	<ul style="list-style-type: none"> – A napi középhőmérséklet számítása – A napi és az évi hőingás számítása – Hazánkra vonatkozó éghajlati diagramok és éghajlati térképek leolvasása és értékelése
Fogalmak	becslés, időjárás, éghajlat, középhőmérséklet, hőmérséklet-változás, éghajlati diagram, éghajlati térkép, hőmérséklet, csapadék
Javasolt tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> – Az iskola vagy a közeli park területén becslések elvégzése a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására – Természeti rekordok, legek mérhető tulajdonságainak gyűjtése – Az iskola vagy a közeli park területén mérések elvégzése releváns mérőeszközökkel a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására – Valós adatsorok alapján középhőmérséklet és hőingás számítása

Tematikus egység: témakör	Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás	Órakeret 4 óra
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása eredményeként a tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> – megfigyeli a mágneses kölcsönhatásokat, kísérlettel igazolja a vonzás és a taszítás jelenségét, példákat ismer a mágnesesség gyakorlati életben való felhasználására; – megfigyeli a testek elektromos állapotát és a köztük lévő kölcsönhatásokat, ismeri ennek gyakorlati életben való megjelenését; – megfigyeléseken és kísérleten keresztül megismeri az energiatermelésben szerepet játszó anyagokat és az energiatermelés folyamatát; – kísérletekkel igazolja a növények életfeltételeit; – kísérleti úton megfigyeli az időjárás alapvető folyamatait, magyarázza ezek okait és következményeit. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – A mágneses tulajdonságok megfigyelése – Testek elektromos állapotának létrehozása – Elektromos állapotban lévő testek kölcsönhatásai – A villám keletkezése – Energiahordozók fajtái – Energiatakarékosság – A növények életfeltételei – A csapadékképződés folyamata 	

Fogalmak	mágnes, energia, energiaforrás, energiahordozó, energiatakarékosság
Javasolt tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> – Egyszerű kísérletek elvégzése a mágnesség jelenségének megtapasztalására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban – Poszter és/vagy kiselőadás készítése a mágnesség hétköznapi hasznosításáról – Az elektromosság egyszerű kísérletekkel történő bizonyítása – Egyszerű eszközök (pl. szélkerék, vízimalom) építése a megújuló energiahordozók megértéséhez – Tanári kísérlet elvégzése a széntüzelés által bekövetkező légszennyezés élőlényekre és épített környezetre gyakorolt hatásáról, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban – Egyszerű kísérletek elvégzése a növények életfeltételeinek kimutatására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban – Egyszerű kísérletek elvégzése az alapvető időjárás folyamatok bemutatására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban

Továbbhaladás feltételei az 5. évfolyam végén

Továbbhaladás feltételei az 5. évfolyam végén	<ul style="list-style-type: none"> – Ismerje fel a környezetében található élő- és élettelen anyagokat, szempontok szerint tudja csoportosítani – Tisztában legyen a halmazállapotváltozások folyamatával – A talaj, a víz, a levegő tulajdonságait tudja megfogalmazni – Értse a valóság és a térkép közötti összefüggéseket, a térképi jelrendszerben tudjon eligazodni – Tudjon tájékozódni a térkép és a földgömb segítségével – ismerje az irányokat, fő- és mellékvilágítójakat – nevezetes szélességi köröket, kontinenseket, szomszédos országokat vaktérképen is tudja megmutatni – Tisztában legyen a fő- és mellékfolyó, torkolat fogalmával – Meg tudja nevezni és meg is tudja térképen mutatni hazánk fontos folyó- és állóvizeit – Tisztában van a növények életfeltételeivel és a növények felépítésével – Felismeri a lágy- és fásszárú növényeket, zöldségek és gyümölcsök tulajdonságait képes rendszerezni – Ismeri a ház körül élő állatok testfelépítését, érti az összefüggést az adott életfeltételekkel – Szempontrendszer alapján az állatokat csoportosítani tudja
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> – Tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban – Az éghajlati övezetek fontos jellemzőit ismeri – A természet ciklikus változásait ismeri – Tisztában van a Föld és a Hold mozgásaival – Önállóan végez becslést, mérést, egyszerű kísérleteket képes elvégezni – Diagramokról adatokat tud leolvasni az időjárással kapcsolatban – Tudja, hogy az energiatakarékosság, a környezet- és állatvédelem mindennapi életünkben hogyan valósítható meg
--	--

A 6. évfolyamon a természettudomány tantárgy alapóraszám: 68 óra + 4 óra projekt óra (összesen: 72 óra)

**Természettudomány témakörök
6. osztály**

Témakör neve	óraszám
Az erdők életközössége és természeti-környezeti problémái	12
A mezők és a szántóföldek életközössége, természeti-környezeti problémái	11
Vízi és vízparti életközösségek és természeti-környezeti problémái	11
Az emberi szervezet felépítése, működése, a testi-lelki egészség	10
Az energia	8
A Föld külső és belső erői, folyamatai	12
Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás	4
Projekt óra	4
Összesen	72

Tematikus egység: témakör	Az erdők életközössége és természeti-környezeti problémái	Órakeret 12 óra
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása eredményeként a tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> – megfigyeli hazánk erdei élőlénytársulásainak főbb jellemzőit; – életközösségként értelmezi az erdőt; – felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit az erdők életközössége esetén; – példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le az erdei élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan; – táplálékláncokat és azokból táplálékhálózatot állít össze a megismert erdei növény- és állatfajokból; – példákon keresztül bemutatja az erdőgazdálkodási tevékenységek életközösségre gyakorolt hatásait; – tisztában van az erdő természetvédelmi értékével, fontosnak tartja annak védelmét. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – Az élő és élettelen környezeti tényezők szerepének bemutatása az erdők kialakulásában – A növényzet környezeti igénye és előfordulása közti összefüggés – Tölgy-, bükk- és fenyőerdők összehasonlítása – Az erdő növényeinek különböző szempontú csoportosítása – Erdei táplálkozási láncok és hálózatok – A környezetszennyezés és élőhelypusztulás következményei – Erdei életközösség megfigyelése terepen 	
Fogalmak	erdő, zárwatermő, nyitwatermő, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhálózat, élőhelypusztulás, erdőgazdálkodás	
Javasolt tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> – Egy lakóhelyhez közeli, erdei társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása – Erdei társulásokhoz, azok környezeti problémáikhoz kötődő kiselőadások, poszterek készítése – Hazai erdőink jellegzetes fafajainak vizsgálata: habitus, kéreg, levél, virág, termés – Növényfelismerési gyakorlat erdeink lágyszárú növényeiből, cserjéiből – Bemutató készítése erdeink termőtestes gombáiról 	

	<ul style="list-style-type: none"> – Erdeinkben élő ízeltlábú fajok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése – Bemutató készítése erdeink madarairól: megjelenésük, hangjuk, életmódjuk – Kisfilmek megtekintése erdeink emlősállatairól
--	--

Tematikus egység: témakör	A mezők és a szántóföldek életközössége, természeti- környezeti problémái	Órakeret 11 óra
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása eredményeként a tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> – megfigyeli hazánk fátlan élőlénytársulásainak főbb jellemzőit; – megadott szempontok alapján összehasonlítja a rétek és a szántóföldek életközösségeit; – életközösségként értelmezi a mezőt; – felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit a rétek életközössége esetén; – példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le a mezei élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan; – táplálékláncokat és azokból táplálékhalózatot állít össze a megismert mezei növény- és állatfajokból; – példákon keresztül mutatja be a mezőgazdasági tevékenységek életközösségre gyakorolt hatásait; – tisztában van a fátlan társulások természetvédelmi értékével, fontosnak tartja azok védelmét. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – Az élő és élettelen környezeti tényezők szerepének bemutatása a mezők kialakulásában – A növényzet környezeti igénye és előfordulása közti összefüggés bemutatása a rétek esetén – A mező növényeinek különböző szempontú csoportosítása – Mezei táplálkozási láncok és hálózatok – A természeti és a kultúrtáj – A mezőgazdasági tevékenység életközösségre gyakorolt hatása – Mezei és szántóföldi életközösség megfigyelése terepen 	
Fogalmak	síkság, alföld, rét, legelő, mezőgazdaság, kultúrtáj, növénytermesztés, állattenyésztés, szántóföld, fűfélék, rágcsáló, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhalózat	

<p>Javasolt tevékenységek</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Egy lakóhelyhez közeli, fátlan társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása – Fátlan társulásokhoz, azok környezeti problémáihoz kötődő kiselőadások, poszterek készítése – Növényfelismerési gyakorlat mezők lágyszárú növényeiből, cserjéiből – A mező legismertebb gyógynövényeinek és felhasználási lehetőségeinek megismerése – Fűfélék testfelépítésének vizsgálata, tapasztalatok összegzése több természettudományos terület ismeretanyagának felhasználásával – Gabonamagvak anyagainak kimutatása, tapasztalatok összegzése több természettudományos terület ismeretanyagának felhasználásával – A mezőn élő ízeltlábú fajok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg sztereómikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése – Bemutató készítése, kisfilmek megtekintése a mező madarairól, emlőállatairól
--------------------------------------	--

<p>Tematikus egység: témakör</p>	<p>Vízi és vízparti életközösségek és természeti-környezeti problémái</p>	<p>Órakeret 11 óra</p>
<p>Tanulási eredmények</p>	<p>A témakör tanulása eredményeként a tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> – megfigyeli hazánk vízi és vízparti élőlénytársulásainak főbb jellemzőit; – életközösségként értelmezi a vizes élőhelyeket; – összehasonlítja a vízi és szárazföldi élőhelyek környezeti tényezőit; – felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit a vízi és vízparti életközösségek esetén; – példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le a vízi élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan; – táplálékláncokat és ezekből táplálékhalózatot állít össze a megismert vízi és vízparti növény- és állatfajokból; – példákon keresztül bemutatja a vízhasznosítás és a vízszennyezés életközösségre gyakorolt hatásait; 	

	<ul style="list-style-type: none"> – tisztában van a vízi társulások természetvédelmi értékével, fontosnak tartja azok védelmét.
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – A vízi és a szárazföldi élőhely környezeti tényezői – A vízi növények környezeti igényei és térbeli elhelyezkedésük közti összefüggés – A vízi növények és állatok szerveinek alkalmazkodása a vízi és vízparti környezethez – Vízi táplálékláncok és -hálózatok – A vízparti növények természetvédelmi és gazdasági jelentősége – A vízszennyezés hatása a vízi életközösségekre – Egy vizes élőhely életközösségének megfigyelése terepen
Fogalmak	<p>hínárnövényzet, ligeterdő, légzőgyökérzet, kopoltyú, úszóláb, gázlóláb, lemezes csőr, költöző madár, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhalózat, vízgazdálkodás, vízszennyezés, folyószabályozás, ártér, mocsárlecsapolás</p>
Javasolt tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> – Egy lakóhelyhez közeli, vízi társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása – Vízi társulásokhoz, azok környezeti problémáihoz kötődő kiselőadások, poszterek készítése – Egy szennyvíztisztító telep felkeresése – Papucsállatka-tenyészet készítése, planktonikus élőlények testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg sztereómikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése – Moszatok, lágyszárú vízi és vízparti növények testfelépítésének vizsgálata, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése – Vízparti fák összehasonlító vizsgálata: sűrűségük, keménységük, virágzatuk, levelük, kérgük, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése – Vízi és vízparti állatok testalakjának megfigyelése, kültakarójuk vizsgálata, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése – Vízi puhatestűek és halak légzésvizsgálata, valamint az úszóhólyag működésének modellezése, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése – Vízi és vízparti gerinces állatokról szóló kisfilmek megtekintése

Tematikus egység: témakör	Az emberi szervezet felépítése, működése, a testi-lelki egészség	Órakeret 10 óra
Tanulási eredmények	A témakör tanulása eredményeként a tanuló: <ul style="list-style-type: none"> – felismeri és megnevezi az emberi test fő részeit, szerveit; – látja az összefüggéseket az egyes szervek működése között; – érti a kamaszkori testi és lelki változások folyamatát, élettani hátterét; – tisztában van az egészséges életmód alapelveivel, azokat igyekszik betartani. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – Az emberi test fő részeinek és szerveinek felismerése – Az egyes életszakaszok legfontosabb jellemzői – A kamaszkori érés, testi és lelki változások – Adatok elemzése különböző korcsoportú emberek egészségi állapotáról – A mozgás és a fizikai, szellemi teljesítőképesség összefüggései – Táplálékpiramis – Elhízás és kóros soványság – Az érzékszervek védelmét biztosító módszerek és eszközök – A környezet és az ember egészsége közötti kapcsolat 	
Fogalmak	szerv, érzékszerv, szervrendszer, szervezet, túlsúly, alultápláltság, táplálékpiramis, egészség, betegség, járvány, egészséges életmód, szennedélybetegség, serdülés	
Javasolt tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> – Az emberi egészséghez kötődő adatok (testsúly, testmagasság, vércukorszint, koleszterinszint) elemzése – Emberi egészséggel kapcsolatos szövegek elemzése – Mozgásos feladatok, játékok megvalósítása – Kiselőadás készítése a kiskamaszkori bőrápolással kapcsolatban – Tartásjavító gyakorlatsor összeállítása, bemutatása – Egészséges étkezési napirend összeállítása – A látás és hallás védelméről szóló szövegek feldolgozása – Az elsősegélynyújtás alapvető lépéseinek megismerése gyakorlati foglalkozás/kisfilm segítségével – A dohányzás káros hatásait bemutató modell készítése 	

Tematikus egység: témakör	Az energia	Órakeret 8 óra
Tanulási eredmények	A témakör tanulása eredményeként a tanuló: <ul style="list-style-type: none"> – csoportosítja az energiahordozókat különböző szempontok alapján; – példákat hoz a megújuló és a nem megújuló energiaforrások felhasználására; – megismeri az energiatermelés hatását a természetes és a mesterséges környezetre. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – Energiahordozók csoportosítása – Megújuló és nem megújuló energiaforrások összehasonlítása – A bányászat környezeti hatásai – Légszennyező anyagok és hatásaik 	
Fogalmak	megújuló energiaforrás, nem megújuló energiaforrás, bánya, bányászat, szénféleségek, kőolaj, földgáz, napenergia, vízenergia, szélenergia, szmog, savas eső, üvegházhatás, globális éghajlatváltozás	
Javasolt tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> – Az energiatermelés környezeti hatásaihoz kötődő szövegrészek elemzése – Esettanulmányok gyűjtése a fosszilis és a megújuló energiaforrások környezeti hatásaira – Egy egykori bányaterület felkeresése (pl. Gánti Geológiai Tanösvény) – Megújuló energiákat bemutató szélkerékmodellek készítése 	

Tematikus egység: témakör	A Föld külső és belső erői, folyamatai	Órakeret 12 óra
Tanulási eredmények	A témakör tanulása eredményeként a tanuló: <ul style="list-style-type: none"> – megállapítja, összehasonlítja és csoportosítja néhány jellegzetes hazai kőzet egyszerűen vizsgálható tulajdonságait; – példákat hoz a kőzetek tulajdonságai és a felhasználásuk közötti összefüggésekre; – tisztában van azzal, hogy a talajpusztulás világméretű probléma; – ismer olyan módszereket, melyek a talajpusztulás ellen hatnak (tápanyag-visszapótlás, komposztkészítés, ökológiai kertművelés); – felismeri és összehasonlítja a gyűrődés, a vetődés, a földrengés és a vulkáni tevékenység hatásait; 	

	<ul style="list-style-type: none"> – magyarázza a felszín lejtése, a folyó vízhozama, munkavégző képessége és a felszínformálás közti összefüggéseket; – magyarázza az éghajlat és a folyók vízjárása közötti összefüggéseket.
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – A gyűrődés és a vetődés folyamata – A gyúrt és a röghegységek alapvető formakincse – Néhány jellegzetes hazai kőzet – Talajképződés folyamata – Talajpusztulás problémája – Talajpusztulás ellen ható módszerek (tápanyag-visszapótlás, komposztkészítés, ökológiai kertművelés) – Belső és külső erők hatásai – A vízhozam, a munkavégző-képesség és a felszínformálás összefüggései – Az éghajlat és a vízjárás közti összefüggés
Fogalmak	gyűrődés, vetődés, földrengés, vulkáni tevékenység, kőzet, talaj, talajpusztulás, tápanyag, komposztálás, ökológiai kertművelés, lepusztulás, vízjárás, vízhozam, munkavégző-képesség
Javasolt tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> – Jellegzetes gyúrt és vetődéses formák terepi megfigyelése a lakóhelyhez közeli hegységben – Néhány jellegzetes hazai kőzet vizsgálata (nagyítóval, HCl-cseppentéssel, karcpróbával stb.) – Talajvizsgálatok (szín meghatározása, gyúrópróba, mérsz tartalom, szervesanyag-tartalom) – A talajpusztulással mint globális problémával kapcsolatos kiselőadás és/vagy poszter készítése – A gyűrődés folyamatának modellezése textíliák, gyurma... felhasználásával – A magma áramlásának megfigyelése megfestett hideg és meleg vizet tartalmazó edények segítségével – A külső erők felszínformáló folyamatainak modellezése kísérletekkel (jég, víz, szél) – Túrázó „minilexikon” összeállítása – „Zsebkomposzt” készítése – Ökológiai kertművelés gyakorlása iskolakertben – Vízhozammal kapcsolatos vizsgálatok elvégzése egy, az iskolához közeli természetes vízfolyáson vagy iskolai homokasztalon

Tematikus egység: témakör	Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás	Órakeret 4 óra
Tanulási eredmények	<p>A témakör tanulása eredményeként a tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> – megfigyeléseken és kísérleten keresztül megismeri az energiatermelésben szerepet játszó anyagokat és az energiatermelés folyamatát; – kísérletekkel igazolja a növények életfeltételeit; – kísérleti úton megfigyeli az időjárás alapvető folyamatait, a Föld belső és külső erőinek működését, magyarázza ezek okait és következményeit. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – Energiahordozók fajtái – Energiatakarékosság – A növények életfeltételei – A csapadékképződés folyamata – Gyűrődés és vetődés folyamata 	
Fogalmak	energia, energiaforrás, energiahordozó, energiatakarékosság, belső erő, külső erő	
Javasolt tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> – Egyszerű eszközök (pl. szélkerék, vízimalom) építése a megújuló energiahordozók megértéséhez – Tanári kísérlet elvégzése a széntüzelés által bekövetkező légszennyezés élőlényekre és épített környezetre gyakorolt hatásáról, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban – Egyszerű kísérletek elvégzése a növények életfeltételeinek kimutatására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban – Egyszerű kísérletek elvégzése az alapvető időjárási folyamatok bemutatására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban – Egyszerű kísérletek a Föld belső mozgásainak szemléltetésére. 	

Továbbhaladás feltételei az 6. évfolyam végén

Továbbhaladás feltételei az 6. évfolyam végén	<ul style="list-style-type: none"> – Ismerje fel a környezetében található élő- és élettelen anyagokat, szempontok szerint tudja csoportosítani – tisztában legyen az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal – képes legyen értelmezni az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat – képes legyen felismerni és magyarázni az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit a tanult életközösségek esetén
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> – tudjon rendszerezni és következtetéseket levonni az erdei élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan nevezetes – tisztában legyen az egyes élőhelyek természetvédelmi értékével, fontosnak tartja annak védelmét – tudjon összeállítani táplálékláncokat és azokból táplálékhálózatot a megismert növény- és állatfajokból; – példákon keresztül tudja bemutatni a vízhasznosítás és a vízszennyezés életközösségre gyakorolt hatásait; – Tisztában van a vízszennyezés hatásával a vízi életközösségekre – Tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban – Az éghajlati övezetek fontos jellemzőit ismeri – A természet ciklikus változásait ismeri – Önállóan végez becslést, mérést, egyszerű kísérleteket képes elvégezni – Diagramokról adatokat tud leolvasni az időjárásal kapcsolatban – Tudja, hogy az energiatakarékosság, a környezet- és állatvédelem mindennapi életünkben hogyan valósítható meg – Tisztában van az egészséges környezet és az egészségmegőrzés közti összefüggéssel. – Látja az összefüggéseket testünk egyes szerveinek a működése között. – Összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését. – Ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét. – Ismerje az energiatermelés hatását a természetes és a mesterséges környezetre. – Ismerje a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét. – Tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.
--	--